

Амма улууһун уопсай үөрэхтээһин бүддьүөтүнэй
муниципальной тэрилтэтэ «И.И.Константинов – Дэлэгээт Уйбаан
аатынан Сулбаччы уопсай үөрэхтээһин орто оскуолата»

***Н.Г.Золотарев –
Николай Якутский.***

***Дьингнээх талаан –
өлбөт үйэлээх.***

Саха литературата, 3 кылаас

Борисова Ульяна Семеновна
Алын кылаас учуутала

Сүүрбэһис үйэ
сабаланыытыгар, 1908 с.
сэтинньи 22 күнүгэр
Харбалаах нэһилиэгин
биир мааны алааһыгар
Дөлөкөй көлүйэ үрдүгэр
туруорбах балаҕанна
Солотуураптар дьийэ
кэргэннэригэр үһүс
уолунан саха норуота
киэн туттар, таптыыр
суруйааччыта Николай
Гаврилович Золотарев-
Николай Якутскай күн
сирин көрбүтэ.

Үөрэхтэнийтэ

Кини оџо сааһын умнуллубат өйдөбүллэринэн күлүбүрүү умайар оһох тула эбэтин бараммат кэпсээннэрэ, дьиктилээх-алыптаах остуоруйалара, оџо киһи кутун-сүрүн туппут, дууһатыгар сырдык кыымнары сахпыт эһэтин үһүйээннэрэ, номохторо билиигэ-көрүүгэ, айар тыл умсулҕаныгар угуйбуттара.

Кырачаан Коля 1908 с. 11 сааһыгар оскуолаҕа киирбитэ. Үһүс сылын үөрэнэ сырыттаҕына гражданскай сэрии саҕаламмыта, кинини комсомол кэккэтигэр ылбыттара.

Начаалынай оскуоланы Үөһээ Бүлүүгэ
бүтэрэн баран Бүлүү иккис сүһүөх
оскуолатыгар үөрэммитэ.

Бүлүү куоратыгар 8-с кылааһы
бүтэрбитин кэннэ 1927 с. Владивостоктааҕы
байыаннай оскуолаҕа ыталлар.

1930 с. ортоку команднай састаап
байыаннай оскуолатын бүтэрэн баран,
Молдавияҕа 1938 с. дылы сахалартан биир
бастакынан пограничник буолан
кыраныыссаны маныыр сэриилэргэ
сулууспалыыр.

Сулууспалыы сылдьан Н.К.Крупская
аатынан академияны бүтэрэр.

Айар аатын сүрэхтэниитэ

Николай Гаврильевич 1938 с.
демобилизацияланар уонна Тирасполь
куоракка хаалар. 3 сыл Молдавияҕа
партийнай аппарака пропагандиһынан,
лекторынан үлэлиир.

Манна, Молдавияҕа олорон аан
бастаан «Люба Одесская уораҕайа» диэн
кыра кэпсээнэ тахсыбыта. Төрөөбүт дойдутун
санатаары уонна Сахатын сири ахтан, кини
онно «Николай Якутскай» диэн псевдонимы
ылыммыта.

Айар үлэтэ.

Николай Гаврильевич Золотарев айар үлэтин 1938 с. сажалаабыта. Бастакы очеркалара, кэпсээннэрэ нууччалыы уонна молдаванныы тылларынан бэчээттэммиттэрэ.

Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмнэригэр суруйааччы саллааттар күннээҕи олохторун көрдөрөр очеркалары уонна кэпсээннэри бэчээттэппитэ.

Бастакы кинигэтэ "Өлүүнү кыайбыт — өлбөт" 1944 с. тахсыбыта. Очеркалартан, кэпсээннэртэн сажалаан, улахан сэһэннэри, романнары биэрбит, таһаарыылаахтык үлэлээбит прозаик. Кини барыта отуттан тахса кинигэ ааптара. Саха прозатын Союз, аан дойду түһүлгэлэригэр таһаарсыбыт үтүөлээх. Сюжет маастара.

Саха литературатын историятыгар аан бастакы "Төлкө" трилогияны суруйан киэнник биллибитэ. Н.Якутскай өссө "Сир", "Илин уонна Арҕаа", "Адаҕа", "Сүтүк" романнары бэчээттэппитэ.

Саха сиригэр көмүс уонна алмаас промышленностара төрүттэниилэрин уус-ураннык сырдаппыт айымньыларынан "Көмүстээх үрүйэ", "Алмааһы көрдөөччүлэр", "Алмаас уонна таптал" сэхэннэр буолаллар. Итини үрдүктүк сыаналаан, 1989 с. ахсынньы 27 күнүгэр 11№ фабрикаҕа булуллубут 45,9 карат ыйааһыннаах алмааска 1989 с. тохсунньу 4 күнүгэр "Суруйааччы Николай Якутскай" диэн аат бэриллибитэ.

Н.Г.Золотарев оҕо аймах таптыыр суруйааччыта этэ. Оҕолорго анаан элбэх кэпсээн, остуоруйа кинигэлэрин суруйбута. Кыра ааҕааччылар уонна оскуола оҕолоро «Бастакы ытыы», «Дьүкээбил уоттара», «Сир кыыһа», «Тоҕус муора улаҕатынан», «Хотой доҕоро», «Ойуур оскуолата», «Оҕо эрдэбинээҕи олоҕум туһунан сэхэн», «Сэрэхтээх Сэмэликээн», «Күнтэн күн аайы» уонна да атын кэпсээннэрин олус сөбүлээн ааҕаллар.

“Куобах кутуруга”

“Ойуур
луохтуура ”

“Куобахтааҕар куттас”

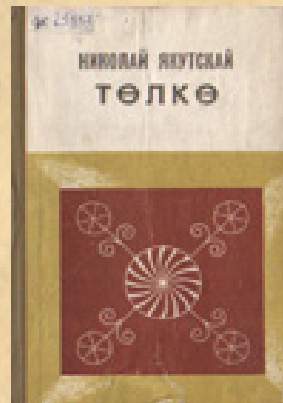
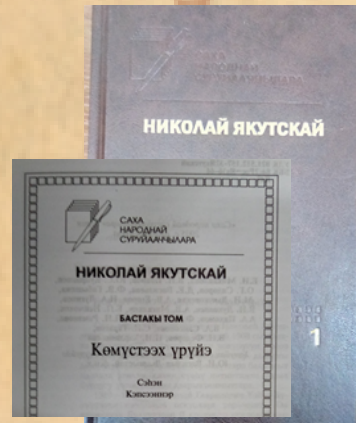
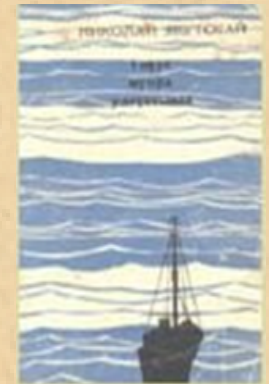
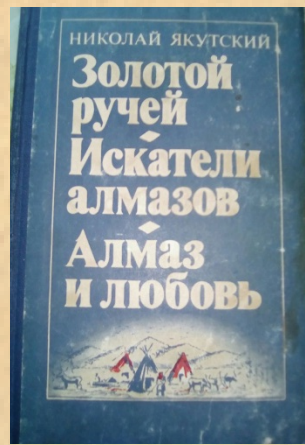
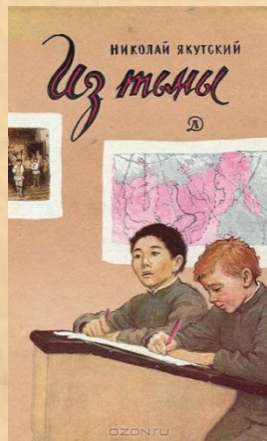
1946 сылтан ССРС Суруйааччыларын Союһун чилиэнэ.

Николай Якутскай доһотторун кытта суруйааччылар
ыһыахтарыгар.

Н.Г.Золотарев үйэ анаарыттан ордук
айар кэмигэр проза бары жанрдарыгар
айымньылаахтык үлэлээбитэ: очеркалары,
публицистическай ыстатыйалары,
кэпсээннэри, сэһэннэри, араас мемуардары,
романнары – трилогиятыгар тийэ айбыта.

Кини айымньылара Англияҕа,
Германияҕа, Польшаҕа, Чехияҕа,
Молдавияҕа, Эстонияҕа, Литваҕа,
Украинаҕа, Латвияҕа, Казахстанна,
Киргизияҕа, Тываҕа, Индияҕаонно
олорор омуктар тылларыгар тылбаастанан
бэчээттэммитэ.

Киинэ буолбут айымньылар.

Ходулов Д.Ф – Сөдүк оруолугар.

“Көмүстээх үрүйэ” сэхэнэ, саха суруйааччыларын айымньыларыттан бастакынан, “Өбүгэ кистэлэнэ” диэн “Таджикфильм” студияба 1972 с. киинэ буолан уһуллубута.

"Аран уонна таптал" ("Проказа и любовь") романа
2008 с. Үөһээ Бүлүүгэ «Хотун Бүлүү» студияҕа
уһуллубута.

Туруорааччы режиссер: Александр Адамов

Сценарийы суруйуу: Татьяна Борисова

Сүрүн оруоллары толордулар: Светлана
Герасимова, Алексей Константинов

Дьийэ- кэргэнэ

Николай Гаврилович кэргэнэ – Софья Евсеевна. Омугунан еврейка. Икки оҕолоохтор: Лена уонна Вилюй. Николай Якутскай оҕолорун Саха сириг улуу өрүстэрин аатынан ааттаабыта.

Кыыһа олохун тухары Тирасполь куоракка олорбута. Кэргэннэнэн Ермакова буолбута.

Уола прокурор – криминалист, Саха АССР обществоҕа куттала суох буолуу министрствотун силиэстийэлиир отделын бастакы салайааччыта, юридическай наука кандидата, милиция полковнига. Билигин Израильга Хайфа куоракка полиция академиятыгар үлэлиир.

Ыам ыйын 11
күнүгэр 1952 с.
“Огонек” сурунаалга
Николай Гаврилович
уонна Софья
Евсеевна
көрдөһүүлэринэн
Москватаабы
университетка
үөрэнэр саха
оболорун туһунан
ыстатыйа тахсыбыта.
Бу Николай Якутскай
кыһамньылаах уонна
эппиэтинэстээх аба,
биир дойдулаах
буоларын биир
холобура.

Они из далекой Якутии

ОГОНЕК
отдыхай

Редакция «Огонька» получила письмо из Якутска от Николая Гавриловича и Софьи Евсеевны Золотаревых. Они просят рассказать о том, как живут и учатся в столице молодые якуты — студенты Московского университета. Среди них и сын Золотаревых — Вилей. Редакция исполняет просьбу читателей.

Студенты университета Мария Гаврилова и Вилей Золотарев встречаются с пионерками, членами географического кружка, Московской 695-й школы. Мария Гаврилова (в центре) рассказывает об агитпоходе на строительство Каховской ГЭС.

Фото Я. Рюмина

Уже третью весну Вилей Золотарев встречает в Москве.

А кажется, совсем недавно летел он из родной Якутии в столицу, чтобы поступить на юридический факультет университета.

Приветливо встретила Вилея Москва. Не успел он войти в университетское общежитие, как его окружили будущие друзья. Руслан Боголепов — паренек из-под Тулы, — дагестанец Арслан Халилов, кабардинец Абу Шагенов, киргиз Назир Абдылдаев. Каждый крепко пожал руку и назвал свое имя.

— А меня Вилей зовет... Река такая у нас в Якутии. Оттуда я.

С первого дня занятий молодой якут аккуратно посещает лекции, много работает над книгой.

Живой, веселый юноша сразу привлек к себе симпатии и уважение товарищей-однокурсников. На комсомольском собрании его избрали членом бюро.

Сейчас Вилей на третьем курсе. В его зачетной книжке только отличные отметки.

Вместе с Вилею Золотаревым учится немало его земляков. Дети таежных охотников, рыбаков, крестьян получают высшее образование в старейшем университете страны.

На географическом факультете занимается Ким Говоров, на химическом — Эльзон Чудинов, на механико-математическом — Ия Колмогорова.

Уроженка Якутии Мария Гаврилова избрала своей специальностью климатологию.

Прошлым летом Мария проходила практику в прикаспийской климатологической экспедиции. Возвращалась она из Астрахани в Москву пароходом. Много интересного повидала девушка в пути, особенно запомнились ей огни великих строев под Сталинградом и Куйбышевом. Зимой, во время каникул, Мария побывала на строительстве Каховской ГЭС. Летом она поедет в свои родные края. Впереди еще два года учебы, но девушка уже готовится к дипломной работе «Климатические особенности Якутии».

Немало молодых якутов окончили Московский университет. Некоторые выпускники возвратились к себе в республику, другие остались в аспирантуре. Д. Сивцев, И. Григорьев посвятили себя научной деятельности.

Так живут и учатся в столице уроженцы далекого северного края.

П. КОРЖ

Норуот ытыктыыр суруйааччыта.

Норуот тапталлаах суруйааччыта 1995 с ахсынньы 11 күнүгэр Тирасполь куоракка 88 сааһыгар өлбүтэ. Дьонуннаах киһи өлөөрү да сытан, төрөөбүт Сахатын сириг инники кэскилин саныы сыппыта.

Уһугулаан сыттабына, Саха Республикатын Суруйааччыларын Союзун председателэ М.Д.Ефимов, САПИ фонда президенэ Ф.С.Тумусов, поэт В.Т. Сивцев, Үөһээ Бүлүү улуусун бэрэстэбиитэлэ Ю.Р. Григорьев, сиэн балта Н.А.Золотарева баран көрсүбүттэрэ. Өлбүтүн кэннэ, дойдутугар Харбалаахха Улуу Сыһыыга аҕалан көмсүбүттэрэ.

Николай Якутскай олобун тиһэх сылларыгар, төһө даҕаны улаханлык ыарыйдар, суруйарын тохтоппотоҕо, күүһэ тийэйринэн айа — суруйа сыппыта.